

BRIAN MOORE
ČERNÉ ROUCHO

věnováno Jean

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury ČR

Translation © Roman Tadič, 2022

Copyright © 1985 by Brian Moore

ISBN 978-80-7511-696-3

ISBN 978-80-7511-697-0 (epub)

ISBN 978-80-7511-698-7 (pdf)

AUTOROVA POZNÁMKA

Před několika lety jsem v *Sebraných esejích* Grahama Greena narazil na jeho komentář k *The Jesuits in North America* [Jezuité v Severní Americe], oslavovanému dílu amerického historika Francise Parkmana (1823–1893). Greene cituje následující pasáž:

[Otec] Noël Chabanel přišel do misie později, neboť do země Huronů dorazil teprve roku 1643. Nenáviděl život indiánů – kouř, hmyz, odporné jídlo, nedostatek soukromí. U dýmajících ohňů v chýších, v hluku tropeném muži a ženami, ve společnosti jejich psů a neposedných, ječících dětí nedokázal studovat. Měl od přírody nedostatek nadání naučit se jazyk a pět let se s ním potýkal bez výraznějších známek pokroku. Ďábel mu našeptával a přesvědčoval ho: Necht' se vyvlékne z této zbytečné a protivné dřiny a vrátí se do Francie, kde jej čekají příjemná a užitečná zaměstnání. Chabanel odmítl uposlechnout: a když se pokušení stále nemohl zbavit, složil slavný slib, že až do smrti zůstane v Kanadě.

Slavný slib. Promlouvá k nám přímo sedmnácté století, hlas svědomí, které jak se obávám, už nemáme. Pustil jsem se do četby Parkmanova velkolepého díla a zjistil, že jeho hlavním pramenem byly *Relations* [Zprávy], obsáhlé dopisy, které jezuité posílali svým nadřízeným ve Francii. Od Parkmana jsem se posunul k samotným *Zprávám* a v jejich silně emotivních výpovědích se mi otevřel dosud neznámý a neočekávaný svět. Jezuité totiž

na rozdíl od anglických, francouzských a nizozemských obchodníků a průzkumníků nepřišli do Severní Ameriky kvůli kožešinám nebo dobývání, ale spasit duše těch, jimž říkali „divoši“.¹

Aby uspěli, museli si osvojit „divošskou“, často obscénní mluvu a studovat jejich náboženské a společenské tradice. Tyto dopisy, jediný reálný zdroj informací o dávných severoamerických indiánech, nás seznamují s lidmi, kteří mají jen málo společného s „rudokožci“ z beletrie a folklóru. Huroni, Irokézové a Algonkinové byli pohlední, odvážní, neuvěřitelně suroví lidé, kteří zpočátku nebyli ani v nejmenším závislí na bílých lidech a po pravdě je považovali za fyzicky i mentálně podřadné. Byli bojovní, praktikovali rituální kanibalismus a z náboženských důvodů podrobovali své nepřátele dlouhému a nesnesitelnému mučení. Nicméně jako rodiče nestrpěli bití a plísnění svých neposlušných dětí. Milovali potěšení, byli polygamní, o sexuální přízeň se s cizinci dělili stejně ochotně jako o jídlo a oheň. „Černými rouchy“ opovrhovali kvůli jejich zvyku hromadit majetek. Bílými lidmi rovněž pohrdali kvůli omezenosti, která jim bránila pochopit, že všechno, země, řeky, zvířata, má živého ducha a podléhá zákonům, které je třeba respektovat.

Díky dílům antropologů a historiků, kteří předložili mnohá fakta o chování indiánů, jež prvním jezuitům nebyla známa, jsem si dvojnásob vědom toho, k jak neo-

---

¹ Na počátku sedmnáctého století nebyli původní obyvatelé Kanady známi Francouzům jako „indiáni“, ale pod názvy svých kmenových svazů a společně byli označováni jako „les Sauvages“ (divoši). Původní obyvatelstvo zase hovořilo o Francouzích jako o „Normandanech“ a o jezuitských páterech jako o „černých rouchách“. S ohledem na vulgární jazyk, který domorodci v té době používali, to byl způsob, jak si je drsně dobírat, a nebylo to míněno jako urážka. Jsem si vědom, že pokud jde o to, jak Algonkinové rozuměli jazyku, kterým mluvili Irokézové, jedná se o romanopiseckou licenci.

byčejné a fascinující tragédii došlo, když se indiánská víra ve svět noci a sílu snů střetla s jezuitskými kázáními o křesťanství a posmrtném ráji. Tímto románem se pokouším ukázat, že každý z těchto náboženských systémů vyvolával v těch druhých strach, nepřátelství a zoufalství, což později vyústilo ve zničení a opuštění jezuitských misíí a porážku Huronů Irokézy, jejich úhlavními nepřáteli.

Přestože informace o mravech, víře a jazyku jak „divochů“, tak jezuitů, s nimiž pracuje tento román, pocházejí z velké části z jezuitských *Zpráv*, jsem také vděčný za jiné zdroje. Rád bych poděkoval Jamesi Hunterovi, výzkumnému kurátorovi muzea v přírodě vybudovaného v místě huronské jezuitské misie Svaté Marie (Sainte-Marie-au-pays-des-Hurons), a rovněž Billu Byrickovi, profesoru Bruci Triggerovi z McGillovy univerzity a profesoru W. J. Ecclesovi z College of William and Mary za pomoc s rozmanitými otázkami.

Jsem vděčný Conseil des arts du Canada, že mi umožnili navštívit místa v Kanadě, kde jsou uchovávány zprávy týkající se irokézských, algonkínských a huronských dějin a tradic, a lokality dávných irokézských a huronských sídlišť, především v ontarijském Midlandu, kde vláda provincie Ontario nechala věrně zrekonstruovat dlouhé domy, vesnici a původní jezuitskou misii, která zde vznikla.

POZNÁMKA PŘEKLADATELE

V románu se vyskytuje několik reálií, které neodpovídají době, kdy se odvíjí příběh francouzského jezuity Paula Laforgua, tedy podle mého odhadu sklonku roku 1635, nebo tomu, co víme o historii a kultuře dotčených indiánských skupin. Protože se objevují také v přímé řeči a ve vnitřních monolozích postav, rozhodl jsem se to nejkřiklavější změnit, v naději, že touto svévolí posloužím překládanému dílu a jeho autenticitě. Nechám na čtenáři, jak moje rozhodnutí posoudí.

V knize narážíme na výraz *Allumette*. Nepochybně jde o dnešní Île aux Allumettes, velký ostrov na řece Ottawě, severně od města Pembroke. V první polovině 17. století ho však Francouzi nazývali *Isle des Algoumequins* („ostrov Algonkinů“) nebo *Isle du Borgne* („ostrov Jednookého“), podle místního jednookého náčelníka, známého Francouzům jako Tessouat.

Ani řeku Ottawa v první polovině 17. století nikdo pod tímto názvem neznal, i když vychází z algonkinského výrazu pro obchod. Sami Algonkinové tomuto toku říkají *kičisipi* („velká řeka“) a pro Francouze to tehdy byla *Grande rivière*, což znamená totéž.

Bílá hlava je dnešní Whiteface Mountain, jeden z vrcholů Adirondackého pohoří ve státě New York. Mohavkové, nejvýchodnější etnikum tzv. Irokézské konfederace, horu označovali jako „bílá hlava“. Význam algonkinského názvu není zcela jasný, ale také on vychází z výrazu pro bílou.

Algonkinština nezná *r*, což mimo jiné znamenalo nějak se vyrovnat s obratem *khisakhiran*. Snad správně jsem v něm rozpoznal algonkinské *kisaakitoon*, „miluješ to“.

PRVNÍ ČÁST

1

Laforgue vnímal, jak se třese. Co je mohlo zdržet? Velitel odmítl? Proč pro mě neposlal? Bůh mě takto trestá, protože jsem lhal o tom, co jsem slyšel? Jenže to nebyla lež; měl jsem ušlechtilé pohnutky. Nebo je to rafinovaný blud? Ctižádost mě pohltila natolik, že nerozeznám pravdu od klamu?

Snad po sté hlídka před velitelovým domem udělala čelem vzad a pochodovala podél pevnostní palisády. Laforgue zaslechl hlasy. Podíval se na strmou pěšinu, která vedla k dřevěným příbytkům osady. Zdola přicházeli dva muži. Jeden byl důstojník, střecha širáku mu zakrývala čelo, uniformu měl zaprášenou. Když Laforgue viděl obličej druhého muže, pocítil náhlý neklid. Ten člověk, obchodník s kožešinami jménem Massé, před měsícem vyběhl ze smrduté krčmy, kde se obchodníci nalévají vínem, aby Laforguovi vmetl do tváře sprosté nadávky. Urážky se týkaly divošského děvčete, se kterým Massé spal a které se Laforgue krátce předtím pokusil poučit ve víře.

Teď, ve snaze vyhnout se dalším výpadům, ustoupil blíž ke stínu palisády. Jakmile to udělal, vzhlédl k velitelovu domu. V rámu okna byla Champlainova tvář.

Velitel seděl u okna a všiml si, že se kněžský klobouk s širokou střechou posunul a odhalil bledý, vousatý zjev otce Laforgua. Pohledem sklouzl za opuštěnou postavu kněze k osadě Québec, změti dřevěných staveb o tři sta

stop níže. Jako kdyby šlo o obraz, jeho oko cosi vedlo k ohybu široké řeky, kde kotvily čtyři francouzské lodě. Za týden budou pryč.

Za jeho zády přerušilo ticho zakašlání jezuitského superiora, drobné upozornění, zdvořilé, leč netrpělivé. „Říkal jste, veliteli?“

„Řekl jsem, že letos je už pozdě. Povězte jim to.“

Jezuita, otec Bourque, divochům tlumočil. Šomina, divošský stařešina, měl hlavu vyholenou až na hřeben vlasů, který mu trčel napříč temenem jako bodliny na ježčím hřbetě. Jeho tvář, to byla maska z bílé hlíny. Ten mladší, vůdce jménem Neehatin, se pro tuto příležitost ozdobil kruhy žlutého okru kolem očí a nos si pomaloval bleděmodře. Oba pozorovali Champlaina, jako kdyby to bylo veliké, nevypočitatelné zvíře. Když jezuita skončil, mladší divoch promluvil. Champlain se k němu otočil, jako se hluchý otáčí za pohyblivými se rty. Zakladatel kolonie za celá ta léta neovládl divošský jazyk.

„Ptá se, jestli si Agnonha už nepřeje, aby doprovodili toho Francouze,“ řekl otec Bourque.

„Proč by ho to mělo zajímat?“

„Myslím, že si dělají starosti, abyste jim dal šest mušek, které žádali,“ pravil jezuita. „Jak víte, Vaše Excellence, to je pravý důvod, proč nám nabídli svou pomoc.“

Chaplain se na divochy usmál. „Řekni jim, že Agnonha je jim za nabídnutou pomoc vděčný. Řekni jim, že pro jednu může být Agnonha ochoten dát mušky jako dar. Ale pověz jim, že mě znepokojuje následující. Aby byla cesta úspěšná, měli se na ni vydat před třemi týdny.“

„Při vši účtě,“ řekl otec Bourque, „mám za to, že do ihonatirijské misie to ještě lze stihnout. Jak víte, sám jsem tu cestu dvakrát podnikl.“

Champlain se zadíval na knězovu černou sutanu a nemohl se ubránit pomyslením, že mu připomíná úbor nějakého studentíka. Když jste vy, otče, byl ještě klouček zalezlý ve školních škamnách, já prošel a zmapoval trasu, o které mluvíte. Co o těch časech víte? Proč myslíte, že tihle divoši chtějí muškety? Není to kvůli lovu, ale na zabíjení nepřátel.

„Nejde jen o začátek zimy,“ řekl jezuitovi. „Je tu jiné, ještě větší nebezpečí. O tom nepadlo ani slovo.“

Jezuita sklopil hlavu. „Ta cesta je stejně jako náš život v rukou Božích.“

„Ale co když už žádná misie není? Co když Laforgue dorazí a najde ty dva pátery mrtvé?“

„Když k onomu mostu dospějeme, přejdeme ho.“

Champlain sevřel prsty svou šedivějící bradku a z tohoto gesta čiselo jeho podráždění. „Jenže ho musí přejít otec Laforgue, ne *my*. Moc dobře ho neznám, ale určitě nemá s takovými obtížemi zkušenosti.“

„Přál byste si s ním promluvit, Vaše Excellence? Vzal jsem ho s sebou. Čeká venku.“

„Co bych se od něj dozvěděl? Řekl jsem, že nemá zkušenosti s velkou řekou.“

„Podle mého názoru,“ namítl jezuita, „na svůj úkol stačí. Je vysvěceným členem Tovaryšstva Ježíšova, a náš řád tudíž pečlivě zvažil jeho schopnosti.“

„Vy mluvíte o závěrech, které byly učiněny ve Francii. Já mluvím o nebezpečí a strádání, o kterém se Tovaryšstvu Ježíšovu ani nesnilo.“

„Při vší úctě,“ řekl otec Bourque, „je jenom málo obtíží, kterým členové řádu v různých zemích nečelili a které nepoznali na vlastní kůži.“

Champlain se podíval na divochy, kteří dřepěli na bobku na podlaze, s koleny ve výši hlav. Divoši pokládali za nevychovanost debatovat vestoje. Zatímco on dbal

na to, aby zůstal sedět, jezuita bez rozmyslu pochodoval po místnosti. „Ten mladík, kterého s ním posíláte, je ještě chlapec, nebylo mu ani dvacet,“ připomněl Champlain.

„Jistě. Ale je to výjimečný mladík.“

„V jakém směru je výjimečný, otče?“

„Poslali ho jako řemeslníka, ale s těmi nejlepšími doporučeními. Je oddaný a pracovitý. Jeho strýc kněz ho učil latinsky a studoval u bratří rekoletů v Rouenu.“

„Na té velké řece mu latina nepomůže.“

„Ne. Ale je nesmírně bystrý a přizpůsobivý. Když jsem odhalil jeho jazykové nadání, poslal jsem ho, aby strávil čas s Algonkiny v revíru, kde chytají úhoře. Za rok zvládl algonkinštinu i huronštinu.“

Champlain zachytil nečekaný zvuk. Jeho zdrojem byla dřevěná miska, která dopadla na podlahu. Divoši začali hrát o sázky, kvedlali miskou a zkoumali slívkové pecky, které v ní ležely. Pecky byly z jedné strany nabarvené na bílo a z druhé strany černé. Hra spočívala v tom, že se hádalo, které barvy je víc. „Otče,“ řekl, „už moc dlouho mluvíme naší mateřštinou. Nudíme je.“

„Pravda. Omlouvám se.“

Miska opět zaduněla o podlahu. Champlain si všiml, že se mu paží rozlila důvěrně známá necitlivost. Bude tohle moje poslední zima? Uvidím ještě někdy, jak se ke mně dlouhou chodbou Justičního paláce blíží rudý plamen Richelieuovy kleriky a míjí všechny, kteří prahnou po tom, aby jim popřál sluchu? Skláním se, abych mu políbil prsten; on mi věnuje úsměv, úsměv, který neprozrazuje nic z kardinálových myšlenek. Koho sem pošle, aby mě nahradil? A co by řekl na tuto žádost? Na cestu jednoho kněze a jednoho mladíka za téměř jistou smrtí, kvůli naději, že pro Francii a křesťanskou víru zachrání malou osadu. Když se národ vydává dobývat nová území, platidlem jsou životy.

Věděl, co odpoví. Usmál se na pomalované obličejce.
„Řekni jim šest mušket. Ani jednu navíc.“

Laforgue z velitelova domu nespouštěl oči a nakonec zahlédl, že z něj vyšel superior a divoši.

Je to ano, nebo ne? Proč pro mě neposlal? Rychlým krokem kráčet podél palisády a musel krotit touhu rozběhnout se. Superior minul hlídku a otočil se k divochům, jenže divoši, kteří v souladu se svými zvyky neřekli ani slovo na rozloučenou, se mezitím jednoduše odpojili. Nevydali se stezkou, která vedla dolů do osady, ale nerovným terénem zamířili přímo do svého tábora.

Když otec Bourque zaslechl Laforguovy kroky, ohlédl se. „Á, tady tě mám,“ řekl. „Pojď. Musíme si pospíšet.“

Prošel kolem Laforgua a sestupoval po stezce. Laforgue byl naučený poslouchat, proto onu otázku, která plně poutala jeho pozornost, nepoložil, jen chvátal za superiorem. Minuli důstojníka a Massého, který se cestou vzhůru otci Bourquovi uctivě poklonil. Na Laforgua se Massé ani nepodíval. Oba kněží mlčky pokračovali dolů k molu, kde měli uvázanou kánoi. Otec Bourque čekal, než Laforgue rozváže provaz, pověsí si kolem krku dřeváky, aby neublížil tenkému dnu z březové kůry, zkušeně stoupne do kůrového plavidla a pevnou rukou ho přidrží u úvaziště. Otec Bourque si rovněž vyzul dřeváky, vlezl do přední části kánoe jako Laforgue, klekl si přesně tak, jak ho to naučili divoši, a opatrně odstrčil plavidlo na řeku. Mířili po proudu k jednomu z přítoků, u kterého stála jezuitská rezidence. Otec Bourque se chopil pádla. Neúnavně pádloval ke vzdálenějšímu břehu zmíněného přítoku.

Tyčila se tam obdélníková palisáda. Chránila dvě stavení, která tvořila jezuitskou rezidenci. Laforgue si byl vědom, že superior posuzuje jeho schopnosti, proto se právě ve chvíli, kdy hbitá kánoe přirazila ke břehu, vztyčil, v místě, kde se vystupovalo z lodí, vyskočil, elegantně chytil příď a přitáhl ji.

„Kde je Daniel?“ zeptal se otec Bourque, když vylezl z kánoe.

„Domnívám se, že všichni pracují na skladišti.“

„Úplně všichni?“ Na odpověď však superior nečekal a vydal se úzkou pěšinou, která vedla k rezidenci. Když se ocitli na nepokosených loukách, které obklopovaly palisádu, vylétlo otravné mračno komárů a donutilo je plácet se po tvářích. Se skloněnou hlavou poklusem pokračovali dál k bráně. „Najdi Daniela a přiveď mi ho,“ řekl superior.

V bráně se rozdělili. Otec Bourque vešel do hlavní budovy, přízemního stavení z fošen, vymazaného hlínou a zastřešeného došky z trávy. Laforgue spěchal k druhé stavbě, kterou před lety napůl vypálili Angličané a teď ji opravovali řemeslníci pracující pro jezuity. Jak se blížil, neslo se k němu bušení kladiv a smích; někteří cosi pokřikovali bretonsky. Aby unikl mračnu komárů, sehnul hlavu a vklouzl pod závěs, který nahrazoval dveře. Jakmile to udělal, smích a bušení kladiv ustaly a muži na něj mlčky shlíželi ze střešních latí a lešení.

„Co se děje, otče?“

Otázku položil tesařský mistr, ale Laforgue se díval na Daniela Davosta, který tam stál, v rukou držel fošnu a ústa měl plná hřebíků.

„Zatím nic nového,“ řekl Laforgue. „Otec Bourque jenom chce okamžitě vidět Daniela.“

„Takže jdete,“ odušil tesař. Ostatní řemeslníci si vyměnili pohledy. Nikdo z nich neschvaloval, že kněží

posílají mladíka na tak nebezpečnou cestu. A jakmile Daniel odešel s Laforguem, ozvaly se rozčilené hlasy. Muži mluvili bretonsky, čemuž Laforgue nerozuměl.

„Co říkají, Danieli?“

„Nic, otče. Jenom žertují.“

Když se ocitli venku, v dusivém mračnu hmyzích tra-piců, utíkali k hlavní rezidenci. Vešli a nejprve museli projít kaplí, malou, prázdnou místností s dřevěným oltářem, na kterém byly dva látkové závěsy; jeden představoval Ducha svatého v podobě holubice, na druhém byla vyobrazena Panna Marie. Kaple ústila do refektáře, který kněžím sloužil zároveň jako dílna. V této místnosti dřepělo v půlkruhu na zemi dvanáct divošských mužů a žen, přímo ve vchodu. Když Daniel s Laforguem vstoupili, ani se nepohnuli, oči přibité k hodinám, které stály na stole refektáře. Pach jejich nemytých těl a namaštěných vlasů plnil prostor nevábny, štiplavým oděrem. V přilehlé kuchyni byli dva další kněží, otcové Bonnet a Meynard, spolu s jedním laickým bratrem.

„Otče, přivedl jsem Daniela,“ řekl Laforgue.

Superior, který pracoval u stolu refektáře, se otočil a ukázal na hodiny. Ručičky ukazovaly za dvě minuty čtyři. Laforgue kývl, že rozumí. Všichni tiše vyčkávali a pozorovali hodiny.

Tito divoši nebyli na rozdíl od velitelových návštěvníků pomalovaní. Měli na sobě své obvyklé letní oblečení. Muži byli kromě bederní roušky nazí, ženy cudně zahalovaly dlouhé šaty sešité ze zvířecích kůží. Všichni byli špinaví, ve vlasech měli zacuchané kousky jídla, kůže se blyštěla tukem, který je chránil před mouchami a komáry. Navzdory tomu se díky štíhlým tělům, hladkým tvářím bez ochlupení a nepřítomnosti znetvoření zdáli pohlednější než kněží z rezidence, jako kdyby patřili k vyššímu druhu.

Když se ručičky hodin posunuly směrem ke čtvrté, jeden z divošských mužů se zvedl, obešel je, potom zamířil do kaple, aby se podíval, zda se v ní někdo neukrývá. Spokojen se vrátil a kývl na ostatní. Kněží v kuchyni zanechali práce a ztichli. Všichni čekali za hrobového ticha a jediným zvukem, který ho rušil, byl tikot hodin.

Hodiny se rozezněly: *Bim! Bim! Bim! Bim!* Při čtvrtém úderu superior zvolal: „Dost!“

Vyzvánění ustalo. Bylo slyšet jen pravidelné tikání hodin.

Divoši užasle a nadšeně vykřikli, otáčeli se jeden na druhého s údivem lidí, kteří se stali svědky zázraku. Nejstarší z divošských mužů začal mluvit k ostatním. „Vidíte, je to úplně přesně tak, jak jsem vám říkal. Kapitán žije. Kapitán promluvil. Říkal jsem vám to. Mluvil.“

Divoši se usmívali a vyměňovali si nadšené pohledy. Jedna stará žena se zasmála. „Co teda,“ vyhrkla, „do prdele říkal?“

Všichni se otočili a upřeli zrak na superiora, ten v tu chvíli zvedl hlavu od dopisu, který psal. Pak otec Bourque divošským jazykem odpověděl: „Říká, že je čas jít. Říká: ‚Vstaňte a jděte domů.‘“

Divošská výprava se za všeobecného žvatlání zvedla. Plaše přistoupili k hodinám, upřeně se na ně dívali, ale neodvážili se jich dotknout. Potom, poslušni jejich příkazu, vyklidili refektář, prošli kaplí k předním dveřím, které otec Bonnet držel otevřené, jako kdyby jim dával sbohem.

Daniel Davost slyšel klapnutí zástrčky, když otec Bonnet zavřel dveře, jako nějaký žalárník. Viděl, že kněží zanechávají svých povinností a scházejí se v refektáři. Teď to bude oznámení. Přeběhl mu mráz po zádech, jako kdyby ho zamčené dveře uvěznily v kobce, ze které není úniku. Co udělám, když cestu odvolají?

Algonkinové se sejdou u řeky a za svítání se vytráí. Ona bude s nimi; klečí v Šominově kánoi se sehnutou hlavou a máchá pádlem. Ani se neohlédne. V jejich životě nemá sbohem žádné místo. Tu poslední noc v naší místnosti, kde se nedá dýchat, s tuctem chrápajících dělníků nade mnou a kolem mě, jsem plivl Ježíšovi do tváře. Já, který jsem byl kdysi bez poskvrnky, se teď toužím vydat na tuto cestu nikoliv pro slávu Boží, ale z těch nejnižších a nejhříšnějších důvodů.

Otočil se a pohlédl na jezuitského superiora, který stále psal svůj list. Jeho obavy se změnily v paniku. *Co když cestu zruší? Uteču.*

Otec Bourque psal dál, jeho brk kvapně plnil stránku za stránkou, protože tato zpráva musí být co nejucelenější. Takové bylo přání řádu. V uplynulých dnech na ní pracoval každou volnou chvíli, protože musí příští týden odplout s loděmi. Otec provinciál ji ve Francii rozšíří mezi věřící a mocné, aby je povzbudil dát peníze a dobrovolníky, což by pomohlo misijnímu dílu spásy duší. Svým úpravným rukopisem otec Bourque líčil záležitost, která mu dělala největší starosti.

Před dvěma týdny v tato místa dospěl z kraje Huronů jistý divoch pokřtěný ve víře otcem Brabantem. Tento divoch jménem Ihongwaha nám přinesl dopis od otce Brabanta, který slouží divochům v oblasti Ossossané. Je to žádost, abychom co možná nejdříve vystřídali otce Jérôma, který jest zkruseň nemocí v severní části oné oblasti, v místě zvaném Ihonatiria. Otec Brabant rovněž píše, že v celém kraji se nyní všeobecně

rozšířila jistá choroba či horečka a že huronští čarodějové obviňují „černá roucha“ (naše otce) ze zavlečení této nemoci. Otec Brabant píše, že jeden divoch od vesnice Ihonatiria, pokřtěný křesťan, přibyl do Ossossané s novinkou, že se náčelníci poradili a vzkázali otci Jérômovi, že kdyby se jejich mladí válečníci rozhodli zatnout sekeru do jeho hlavy a do hlavy jeho pomocníka otce Duvala, oni by je za to nekárali. Otec Brabant píše, že pokud je jeho vlastní oblast takto zamořená horečkou, neshledá možným navštívit kraj na severu, aby seznal, co oba otce potkalo. Žádá, abychom ihned vyslali kněze, který se v případě, že se onemocnění otce Jérôma ukáže jako smrtelné, nebo v případě, že jeho a otce Duvala potká osud mučedníků, ujme misie v Ihonatirii. Jsme touto zprávou značně znepokojeni a požádali jsme o pomoc pana de Champlain, který přesvědčil algonkingskou loveckou výpravu, aby se k jejich každoročnímu putování na zimní loviště mohl připojit jeden z našich otců a dále aby poskytli pádlaře, kteří vezmou otce na horní konec Velkých peřejí, kde se jich ujmou Algonkinové z ostrova Isle du Borgne. A tak, s ohledem na laskavost pana de Champlain, jsme se rozhodli...

„Otče Bourquu?“

Superior vzhlédl. Viděl, že refektář mezitím zaplnili misijní kněží a že je přítomen také ten mládenec, Daniel Davost. Jezuitský superior posypal dopis trochou písku, potom vstal, obrátil se ke shromážděným a pokřičoval se. „Pomodleme se,“ pravil a sám začal, latinsky. Když byla modlitba u konce, znovu se pokřičoval. „Vzdali jsme díky, neboť Bůh milostivě vyslyšel naši prosbu.“

Místnost ihned zaplavil vzrušený šepot. „Ano,“ řekl otec Bourque. „Velitel nakonec kývl na žádost divochů,

včetně šesti mušket a nějakého střelného prachu a kulí. Také uspořádá obvyklou rozlučkovou oslavu. Otče Bonnete?“

„Ano, otče?“

„K této oslavě rovněž něčím přispějeme. Prober to s posádkovým kuchařem. Teď se všichni posadte.“

Shromáždění se poslušně usadili kolem jídelního stolu. „Musíme nyní rozhodnout, co je třeba připravit a co kánoe uvezou,“ řekl superior. „Musíme to pečlivě zvážit, protože až vás Algonkinové na horním konci peřejí opustí, budete cestovat už jen ve dvou kánoích. Vezmete šatstvo pro misii a k tomu kalich, monstranci, čtyři misály, dvě soupravy ornátů, psací potřeby a dva galony mešního vína. Také vezmete zboží na výměnu: tabák, šídla, korálky, nože, sekerky. K jídlu připravíme dost kukuřičné mouky na sagamité, tu jejich hustou polévku, kterou se celá výprava může živit oněch dvacet dní, než dorazí na horní konec peřejí. Vezmete si jedno oblečení na výměnu a pláště kvůli blížící se zimě. Všech těchto věcí, kromě jídla, nesmí být víc, než kolik se vejde do jedné kánoe, pro případ, že by vás divoši opustili. Přinejhorším musíte být schopni upádlovat a přenášet jednu kánoi a její náklad.“

„Co sněžnice, otče?“ zeptal se Laforgue.

Zazněl smích. Všichni sledovali Laforgua, jak denně cvičí na loukách ve vysoké trávě, na nohou přivázané ty divné *raquette* z řemínků a dřeva, na kterých divoši v zimě putují sněhem a zvedají při tom nohy jako nějaký zvláštní vodní pták vykračující si mokřadem.

„Ano, vezmi si je,“ rozhodl otec Bourque. „Á, co Daniel? Až tu budeme hotovi, chci s tebou chvílku mluvit.“

Hovor dál plynul, ale Daniel už nic z toho nevnímal. *Chci s tebou chvílku mluvit.* Někdo, některý z Algonkinů nahoře při rybolovu, musel v žertu něco říct jednomu

z obchodníků s kožešinami a ten možná mluvil s některým z kněží, který byl povinován okamžitě všechno vyzvonit superiorovi, a superior mi to teď vmete do tváře. A bude mu známo, že jsem lhal, že jsem se nevyzpovídal, že jsem hřešil a hřešil a nedokázal přestat. Který z páterů je za to zodpovědný? Otec Laforgue? Ne, to bych poznal podle toho, jak se choval, když jsme sem dnes šli.

A v tu chvíli superior ukončil debatu a vyzval Daniela, aby ho následoval. Mladík, vyplašený, sucho v ústech, vstal a vyšel za otcem Bourquem z rezidence. Mířili k dřevěnému domku, který sloužil jako skladiště a kde kněží někdy poslouchali zpovědi. To, že superior zvolil k rozhovoru chatku, nemohlo znamenat nic jiného, než že byl odhalen. Vešli dovnitř. Superior zavřel dveře. Pokynul Danielovi, aby si sedl na osamělou stoličku. Sám se posadil na překoceny pluh, který sem před osmi lety připlul z Francie, ale v tomto nehostinném podnebí jej dosud nikdo nepoužil. Vykasal si sutanu, čímž odhalil holé kotníky krutě poštipané od komárů.

„Pověz mi, Danieli, proč tu cestu chceš podniknout.“

Otázka visela ve vzduchu. Daniel se přinutil pohlédnout na superiora. *Někdo mu to řekl. Určitě to ví.* „Proč se ptáte, otče?“ Slyšel, jak se mu chvěje hlas.

„Protože se musím rozhodnout. Když jsem dnes mluvil s panem de Champlain, varoval mě před značnými riziky a zmínil se o tvém mládí. Je pravda, že jsi velmi mladý.“

„Nepřipadám si mladý,“ reagoval Daniel. Ulevilo se mu tak, že měl sto chutí se rozesmát. *Nic neví. Vůbec nic neví!*

Jenže tím, kdo se zasmál, byl otec Bourque. Když se smál, zaklonil hlavu a ukázal zkažené zuby. „To dokazuje, že jsi ještě chlapec. Ale neodpověděl jsi mi na to, na co jsem se ptal. Proč tu cestu chceš podniknout?“

Daniel zaváhal, potom odpověděl, jako když dítě odříkává katechismus. „Pro větší slávu Boží.“

Plivu Ježíšovi do tváře, protože lžu.

„Jenže ty nejsi jezuita.“

„Chci sloužit Bohu. Proto jsem požádal, aby mě poslali do Nové Francie.“

„Ano. Jistě. Jistě.“ Superior se předklonil a poškrábal se na poštipaných kotnících. „Nuže, dobrá, něco ti slíbím. Když budeš mít na konci roku pořád tohle přání, uděláme, co je v našich silách, abychom ti pomohli. Přivedeme tě zpátky z Ihonatirie a pošleme tě do Francie do kněžského semináře. Stál bys o to, Danieli?“

„Ano, otče.“ Nic neví. Vidí mě v černé sutaně, oddaného, své mladší já, které leží před oltářem a skládá kněžské sliby. Já se vloni, když jsem klečel v kostele Požehnané Panny Marie v Honfleuru, viděl úplně stejně. Ruce jsem rozpřahoval v úctě ke svému Spasiteli a sliboval, že dva roky zasvětím službě Bohu ve vzdálené zemi.

„Jsou tvoji rodiče naživu?“ zeptal se otec Bourque.

„Ne, otče. Mým nejbližším příbuzným je strýc, kněz, o kterém jsem vám říkal.“

„Ten, který tě učil latinsky. Kdyby se ti, nedej Bože, něco stalo, musím napsat jemu?“

„Ano, otče.“

„Bůh ti tedy žehnej,“ pravil superior. „A ještě, Danieli. Pošli za mnou otce Laforgua. Budu tady na něj čekat.“

Údery divošských bubnů se mísily s bretonskými pijanskými odrhovačkami. Jednotlivá hejna komárů a mušek poletovala sem a tam a hledala, komu sát krev. Den byl horký, ale od řeky přicházel večerní chlad a přinášel

úlevu veliteli i divošským předákům, kteří seděli v kruhu na říčním břehu. Champlain se tyčil ve svém křesle, na sobě plášť z bobřích kožešin. Vně tohoto kruhu se krčili jezuité z misie, sročení v těsném hloučku, jako kdyby se ocitli v obležení, uniformní postavy v černých sutanách, klobouky s širokými střechami zavěšené u boků. Dole u břehu se mezi zbylými divochy z oné algonkinské tlupy, kteří právě jedli svůj díl z hostiny přichystané velitelem, proplétala většina obyvatelstva Nové Francie, kolem stovky kolonistů, řemeslníků, zaměstnanců kožešinové společnosti a vojáků. Kolem hradby kouřících ohnišť, nad kterými visely kotle se zavánějící směsí medvědího masa, sádla, ryb a sagamité, se houfovali mladší muži, ženy a děti. Divoši si hltavě nabírali z kotlů, jen tu a tam přestali, aby si otřeli mastné prsty do vlasů nebo srsti svých psů, kteří se štěkotem pobíhali kolem ohnišť a pátrali po odhozených zbytcích.

Uprostřed poradního kruhu Samuel de Champlain pohlédl na svého tlumočníka, který jemně kývl, čímž dal najevo, že nastal čas, aby velitel promluvil. Vstal, uklonil se divošským vůdcům, potom se opět posadil do křesla a pokynul směrem ke skupince kněží. Otec Paul Laforgue se zvedl, přišel blíž a postavil se vedle velitele, štíhlý, bledý muž s řídkým vousem, od pohledu vzdělanec, ale se zvláštním odhodláním v očích a sevřenými rty. Champlain se obrátil k divošským předákům a ukázal na otce Bourqua a ostatní jezuitu. „Toto jsou naši otcové,“ pravil Champlain. „Milujeme je víc, než milujeme sami sebe. Celý francouzský národ je miluje. Nevydávají se k vám kvůli vašim kožešinám. Své přátele a svou zemi opustili proto, aby vám ukázali cestu do nebe. Jestliže milujete Francouze tak, jak říkáte, že je milujete, potom milujte a ctěte je, naše otce. A já, Agnonha, svěřuji vaši péči především otce Laforgua, který míří daleko do země

Huronů. Těm z vás, kteří ho budou na jeho pouti doprovázet, říkám, dobře ho opatrujte. A nyní tohoto milovaného otce odevzdávám do vašich rukou.“

Když tlumočník větu za větou překládal, shromáždění divoši vydávali obvyklé souhlasné výkřiky. Ty hrdelní zvuky Champlainovi připomínaly bolestné sténání zvířat, ale spokojeně se usmíval. Zároveň znamenaly, že cesta je schválena.

Dva vůdce se zvedli a dřepili si před ním na bobek. Jeden začal hovořit. Jak velela divošská tradice, nejprve zopakoval, co Champlain právě řekl, a potom shrnul, co k této věci zaznělo při předešlých příležitostech. Divoši neznali písmo, takže všechny své záležitosti vyřizovali takto a neustále ohromovali Francouze pozoruhodnou pamětí. Vůdce pokračoval ujistěním, že Algonkinové jsou věrnými přáteli všech Francouzů a zvláště Champlainovými. Ve své řeči připomněl dobu před více než dvaceti pěti lety, kdy si Champlain, kterému divoši říkali Agnonha, čili „Železný muž“, navlékl svou ocelovou zbroj a po boku Algonkinů a Huronů vyrazil, aby bojoval proti jejich tradičním nepřátelům Irokézům a zabíjel je.

Když proslov skončil, Champlain projevil vděčnost, potom vstal, aby naznačil, že jednání je u konce. Hned nato Šomina a Neehatin, vůdci lovecké výpravy, která doprovází Laforgua, zamířili ke knězi a objali ho na znamení toho, že ho berou pod svou ochranu.

Spokojený Champlain pokynul svým důstojníkům a opustil shromáždění. Když procházel pod balkonem obchodní stanice Novofrancouzské společnosti, hlavní příručí stanice Martin Doumergue se postavil a Jeho Excelenci se poklonil. Za Doumerguem pomocník příručího Pierre Tallevant, který nedávno dorazil z Francie, při klanění schovával za zády poloprázdnou láhev brandy. Oba muži sledovali, jak se velitel